

УДК [327+339.9](4-15)

Ситников М.М.¹

Колядюк Ю.А.²

¹ канд. техн. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ГФ-219 НУ «Запорізька політехніка»

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ЗАХІДНІЙ ЄВРОПІ

Переважає більшість дослідників сучасної світової політики відзначають однією із закономірностей розвитку міжнародних відносин у другій половині XX століття бурхливий розвиток процесів міжнародної інтеграції у всіх регіонах нашої планети. Інтеграційні процеси стали особливо інтенсивними після 2-ї світової війни, але вони мали місце в регіональному і світовому розвитку задовго до другої половини XX століття. Західна Європа справедливо вважається колискою світової інтеграції. Саме тут інтеграційні процеси досягли найбільшої глибини і найвищого рівня розвитку в післявоєнний період. Тому в більшості наукових праць, які стосуються вивчення інтеграційних процесів у всьому світі, їх аналіз здійснюється саме через призму розвитку європейської інтеграції, яка стала своєрідним еталоном.

Своєрідною точкою відліку в розвитку західноєвропейської військово-політичної інтеграції після 2-ї світової війни став Дюнкерський договір про союз і взаємодопомогу між Францією і Великобританією, підписаний у березні 1947 р. В недалекому майбутньому він став основою для розвитку воєнно-політичної інтеграції Західної Європи. В 1948 р. до договору приєдналися країни Бенілюксу, утворивши Західний Союз (Брюссельський пакт). Через незначний проміжок часу учасники союзу розпочали переговори із США та Канадою про створення більш широкого військового об'єднання. Результатом переговорного процесу, до якого згодом приєдналися і інші країни, стало підписання в квітні 1949 р. Північноатлантичного договору та створення НАТО. Всього за два роки був пройдений шлях від двостороннього військового союзу до багаточисельної воєнно-політичної організації, в яку крім США і Канади увійшли 10 західноєвропейських держав. В 1999 р. Північноатлантичний блок поповнився трьома східноєвропейськими державами, довівши свою чисельність до 19 країн. В листопаді 2002 р. на саміті НАТО в Празі до альянсу запрошено ще сім нових членів.

Формування нової системи відносин у Європі у 1990-тих роках відбувалося на основі старих інституцій без докорінних змін у їх структурі. Військово-політичне об'єднання країн Заходу 50-тих років XX століття спонукало активізацію соціально-економічних та культурних інтеграційних процесів Західної Європи.

Початок європейської інтеграції справедливо асоціюється з іменами Жана Моне і Робера Шумана. Перший розробив проект Європейського об'єднання вугілля і сталі, а другий оприлюднив його 9 травня 1950 р. Важливим етапом розвитку інтеграційних процесів стало підписання Римських угод у 1957 р. щодо заснування Спільного ринку шести європейських країн. Створивши економічний і валютний союз, країни ЄС вперше у світовій історії перейшли до вищої стадії інтеграції, яка до цього часу розглядалася тільки як теоретична можливість. Найяскравіше виявлення економічного і валютного союзу – єдина валюта, уведена в обіг з 1 січня 1999 р.

Новим словом в європейській інтеграції є створена відповідно до Маастрихтського договору система загальної зовнішньої політики і політики безпеки. Після ратифікації Амстердамського договору в 1999 р. в ЄС вперше створена правова база для будівництва власного військового виміру. Пошуки ідентичності у сфері внутрішніх справ і правосуддя привели Європейське співтовариство до масштабного проекту «європейського простору свободи, безпеки і правосуддя».

До безперечних досягнень 1990-х років необхідно віднести створення так званого «Шенгенського простору», а також введення інституту європейського громадянства.

Кожна країна, яка входить до ЄС і до НАТО, може мати власну точку зору з тих або інших питань, при цьому її ніхто не буде примушувати змінювати свою позицію за допомогою тиску або насильства. Саме цим зумовлюється притягальна сила євроатлантичних структур безпеки для посткомуністичних країн.

Дослідження історії та розвитку західноєвропейської інтеграції дозволяє зробити певні висновки. Для успішної реалізації інтеграційних проєктів велику роль відіграють поетапність, зваженість, ретельність, висока відповідальність в підготовці та реалізації тактики і стратегії об'єднання. Рух до об'єднаної Європи міг бути лише поетапним. Економічна інтеграція на основі ринкової економіки є суттєвим і необхідним фундаментом, що дозволяє розвивати співробітництво в інших сферах суспільного життя. Інтеграційні процеси мають вагомий результат тільки між тими учасниками, які досягли певного рівня політичного та соціально-економічного розвитку, мають демократичний державний устрій, сповінують однакові культурно-цивілізаційні цінності.